Bijlage 1 overzicht initiatieven en transities

Legenda

Groen	initiatieven die zijn afgerond
Geel	initiatieven die extra aandacht behoeven, maar niet direct actie nodig is
Oranje	initiatieven waar direct risico's worden voorzien en actie nodig is
	Initiatieven waarin de voortgang vordert zoals verwacht en waar op dit moment geen aandachtspunten of risico's worden voorzien

Onderwerp	Initiatief en transities	Initiatiefnemer	Voortgang	Prognose werkzaamheden 2024
Natuur van Wereldklasse	UP1 Beleidskader natuur Waddenzee	Ministerie van LNV	In januari 2024 is het plan van aanpak van het Beleidskader natuur Waddenzee vastgesteld in het BO Waddengebied. Conform het plan van aanpak worden momenteel zeven verschillende deelopdrachten uitgevoerd. In deze deelopdrachten wordt specifiek gekeken naar de ecologische ambitie, toestand en opgave voor de Waddenzeenatuur, sociaaleconomische factoren in het Waddengebied, de juridische meerwaarde van het Beleidskader en welke beleidskeuzes gemaakt moeten worden om de transities uit de Agenda voor het Waddengebied 2050 te ondersteunen om de beweging naar meer natuur te maken. Nu aan de slag met de afwegingsfase en analysefase.	Voorjaar 2024: opstellen plan van aanpak voor afwegingsfase Zomer 2024: bespreking plan van aanpak in BO Waddengebied Najaar 2024: Sociaaleconomische analyse (analysefase)
	UP2 Natuurbeheer, -herstel en ontwikkeling	Ministerie van LNV	Er is een eerste inventarisatie van programma's en lopende initiatieven in het kader van natuurherstel en -ontwikkeling gemaakt. Door de raakvlakken met UP1 kijken partijen hoe het Beleidskader doorwerking krijgt in de uitwerking van dit initiatief. Daarnaast is een Coalitie met Wadden Natuurlijk en LNV opgesteld, die kijkt naar de restopgave voor het doelbereik van een rijke Waddenzee. Eind 2023 is het rapport opgeleverd.	In 2024: met betrokken partijen wordt gekeken hoe men kan komen tot het in gang zetten van een aantal herstelmaatregelen (Q4 2024 gereed).
Landschap en cultureel erfgoed	UP3 Inrichting Waddenatelier	Provincie Groningen	In 2023 is gekeken in hoeverre de Kwaliteitenkaart Dynamische Waddendelta, die vanuit de landschapstriënnale is gemaakt, aanvullend kan zijn op de bestaande Basiskaart Landschap en Erfgoed. Tijdens de Landschapstriënnale is een gesprek op gang gekomen over de samenhang tussen de kernwaarden (UP4) en het Waddenatelier. Mogelijk kunnen beide UP's elkaar versterken.	Q1 2024: voortzetten verkenning samenhang met UP4. Q2/3 2024: verkenning afgerond In 2024 opstellen plan van aanpak Waddenatelier

	UP4 Uitwerking kernwaarden Waddengebied	Ministerie van IenW	Analyse van de provincies t.a.v. doorwerking kernwaarden in provinciaal ruimtelijk beleid en regelgeving is in 2023 afgerond. Daarnaast is er een kaart opgesteld, waarmee de landschappelijke kernkwaliteiten van de waddenkust gevisualiseerd.	Q1 2024: bepalen of er aanvullende beleidsregels/criteria nodig zijn om tot een afwegingskader te komen en zo ja welke. Q4 2024: Opstellen criteria en afwegingskader landschappelijke kernkwaliteiten in samenwerking met de provinciale kwaliteitsteams in het Waddenatelier en in afstemming met ecologisch streefbeeld Beleidskader Natuur.
Bereikbaarheid	UP5 Duurzame mobiliteit Waddeneilanden	Rijkswaterstaat	Initiatief afgerond	Dit wordt verder opgepakt in de transitie bereikbaarheid.
	UP6 Vervolgonderzoek bereikbaarheid Ameland 2030	Ministerie van IenW	Initiatief afgerond. Op basis van de uitkomsten van het vervolgonderzoek bereikbaarheid Ameland 2030 en verschillende adviezen van betrokkenen is besloten om een MIRT-verkenning te starten. Momenteel wordt gewerkt aan de voorbereidende werkzaamheden van de MIRT-verkenning Bereikbaarheid Ameland.	Dit wordt verder opgepakt in de transitie bereikbaarheid.
	UP23 Ecosysteemgericht baggeren in de Waddenzee	Rijkswaterstaat samen met de Waddenzeehavens	In het kader van UP23 wordt gewerkt volgens een vier-fasen plan: - fase 1: probleemanalyse plus opstellen kennisvragen (gereed) - fase 2: hierin wordt onderzocht in welke mate bestaande kennis reeds een antwoord biedt op deze vragen (gereed) Fase 3 en 4 worden in 2024 afgerond.	Q2 2024: In fase 3 worden kennisleemtes geïdentificeerd. Vanaf Q3 2024: In fase 4 wordt een selectie van de meest relevante kennisvragen, met name gericht op oplossingsrichtingen, uitgewerkt tot zo concreet mogelijke voorstellen voor aanpassing van de huidige baggerpraktijken.
Klimaatverandering	UP7 Onderzoek ecologische effecten klimaatverandering	Ministerie van LNV	In Q2 van 2023 stond de onderzoekscall open. Vijf voorstellen zijn uitgenodigd om de tweede stap in het Duitse subsidieaanvraagproces te doorlopen en zijn daarmee geprioriteerd voor financiering, in afwachting van het financieringsbesluit.	Q2 2024: Definitief toekennings-/financieringsbesluit zomer 2024: start uitvoering onderzoek
	UP8 Integrale aanpak kustzone: Programma Eems-Dollard 2050, 2e tranche	Provincie Groningen	De meeste ED2050-projecten en pilots zijn reeds gestart en een aantal zijn uitgevoerd. Om de doelen in 2025 te halen, dienen de succesvolle pilots en maatregelen voortvarend en grootschalig toegepast te worden. De komende periode wordt benut om toe te werken naar een besluit over de opschaling van de succesvolle maatregelen uit ED2050. In de drie jaar voorafgaande verkenning zijn twee knelpunten naar voren gekomen om tot daadwerkelijke uitvoering te komen, namelijk: 1) Het ontbreken van integrale (programma) financiering. 2) De juridische verankering van de samenhangende maatregelen in Natura 2000 regelgeving.	Medio 2024: besluit over planuitwerking naar uitvoering. Dit punt wordt besproken in het BO Waddengebied van juli 2024.

			Duidelijke afspraken over deze knelpunten vereist inspanning van rijk en regio en zijn voorwaardenscheppend om te komen tot de integrale ontwikkeling van een klimaatadaptieve kustzone. Dit wordt opgepakt in samenhang met de transitie kust.	
	UP9 Integrale aanpak kustzone: versterken Lauwersmeergebied	Stuurgroep Lauwersmeer	Er is een concept-Toekomstagenda opgesteld voor het Lauwersmeergebied. Daarnaast is er een Plan van Aanpak voor de PAGW ingediend voor een Toekomstbestendig Lauwersmeer. Deze richt zich op het herstel van getijdennatuur en een veerkrachtige ecologie in grote wateren.	2024: verkennen of een uitvoeringsprogramma voor het Lauwersmeergebied opgesteld kan worden, als vervolg op de Toekomstagenda.
	UP10 Integrale aanpak kustzone: Fries Programma Waddenkust	Provincie Fryslân	De planuitwerking deeltrajecten dijkversterking Koehool-Lauwersmeer is gestart. Daarnaast is een gebiedsdocument opgesteld voor deze regio. Wat betreft Zurich-Harlingen-Koehool is in 2023 de gebiedsverkenning Programma Harlingen afgerond. Voor beide gebieden geldt dat de koppeling met het Nationaal Programma Landelijk Gebied is nog niet gelegd in verband met het controversieel verklaren van dit onderwerp door het Kabinet. Dit wordt doorgeschoven naar 2024.	<u>Koehool-Lauwersmeer</u> Q1 2024: besluit Rijk over afronding PAGW-verkenning 'Verzachten randen van het Wad, Q1 2024: subsidieaanvragen voor IKW/Waddenfonds en mogelijke andere subsidie aanvragen gericht op sociaaleconomische opgaven resp. groenblauwe opgaven <u>Zurich-Harlingen-Koehool</u> Q1 2024: besluit minister over PAGW-aanvraag 3e tranche Q2 2024: opstart integraal gebiedsproces Zurich-Koehool
	UP11 Integrale aanpak kustzone: ontwikkeling Noord-Hollandse Waddenkust en Waddenbaai	Provincie Noord-Holland	In de zomer van 2023 is de eerste versie van het PPLG "Buitengewoon Noord-Holland!" opgeleverd. Het programma voor dit gebied is in opbouw en zit in de initiatieffase. Voor het Rondje Waddenbaai is in 2023 gewerkt aan het verder uitwerken van het voorstel voor IKW-aanvraag en Waddenfonds.	Q1 2024: IKW-aanvraag ingediend voor het Rondje Waddenbaai Q2/3 2024: beslissing IKW-aanvraag
Energietransitie	UP12 Mogelijkheden energietransitie Waddengebied	Provincie Fryslân	In 2023 is een opdracht verleend aan een bureau die een handleiding gaat opstellen voor de mogelijkheden voor energietransitie in het Waddengebied. Het bureau is reeds gestart en in de eerste helft van 2024 wordt het product opgeleverd.	Voorjaar 2024: oplevering eindresultaat met mogelijkheden energietransitie
Leefbaarheid	UP13 Programma Brede welvaart Waddeneilanden	De Waddeneilanden	In 2023 is het convenant Regio De Waddeneilanden (regiodeal) opgesteld en vastgesteld. Op 1 november 2023 is dit convenant met de Tweede Kamer gedeeld. Daarnaast is er gewerkt aan de verdere inrichting van de organisatie om zo spoedig mogelijk met de uitvoering te kunnen starten. De voorbereidende fase is hiermee bijna afgerond. Daarnaast is in 2023 is gestart met een aantal projecten gericht op het versneld realiseren van ca. 200 woningen.	Q1 2024: start regiodeal heel 2024: start uitvoering eerste projecten Q4 2027: einde looptijd Regio Deal

Recreatie en toerisme	UP14 Programma Versterking recreatie en toerisme langs de Waddenkust	Waddenkust-gemeenten	Het programma "grenzeloos genieten" heeft operationeel een tijd stilgelegen vanwege capaciteitsproblemen. In 2023 is gewerkt aan het verkrijgen van de capaciteit. Inhoudelijk is er wel voortgang geboekt op dit programma, waaronder mede door de VWG gefinancierde en aangejaagde uitrol van de landschapstriënale 2023	Q1 2024: vaststellen thematische lijnen en onderwerpen waar prioriteit aan geven. Q2 2024: haalbaarheidsonderzoek initiatieven en projectuitwerking. Q3 2024: opstellen uitvoeringsprogramma. Q4 2024: mogelijk indienen subsidieaanvragen zoals bijv. IKW/Waddenfonds.
	UP15 Maritieme ontwikkeling havenplaatsen	Gemeente Harlingen	Er is een plan van aanpak geschreven voor het programma integrale maritieme havenontwikkeling. Daarnaast is er in 2023 in samenwerking met de partijen een concept uitvoeringsplan geschreven. Deze wordt begin 2024 verder uitgewerkt om te komen tot een uitvoeringsprogramma wat waardig genoeg is om een subsidieaanvraag te kunnen doen bij het IKW/waddenfonds.	Q1 2024: behandeling uitvoeringsprogramma in de stuurgroep Waddenprovincies en voorbereidingen subsidieaanvragen bij provinciën. Q2 -Q4 2024: indienen subsidieaanvragen voor het uitvoeringsprogramma bij provinciën en verdere uitwerking initiatieven en onderwerpen uit het uitvoeringsprogramma.
Havens	UP16 Ecoport Innovatieprogramma verduurzaming havens	Raad van Advies Waddenzeehavens	Via het Innovatieprogramma zijn meerdere relevante innovaties in beeld gebracht, onder andere: - SOCCS boortechniek - Zout en brak water omzetten naar zoet water met zonne-energie - Opwek van elektriciteit met getijdenenergie. - Recycling van visnetten naar bouwstenen voor hergebruik in andere toepassingen	Eind 2024: inbedding van dit programma in de structuur van het Waddenfonds.
	UP17 Green shipping	Programma Waddenzeehavens	Tussen 2022 en 2023 heeft de uitvoer/realisatie van een aantal projecten plaatsgevonden binnen dit Uitvoeringsprogramma. Voor de uitvoering van de resterende project wordt een verlenging van het programma aangevraagd met vier jaar.	Voor 2024 worden de volgende mijlpalen verwacht: - realisatie nieuwbouw waterstof voor walstroom - realisatie nieuwbouw maritieme methanol systemen - realisatie ombouw Overwinning/ elektrisch plus brandstofcel
	UP18 Tijdelijke parkeerfaciliteit offshore-installaties	Gemeente Den Helder	Eind 2023 zijn gesprekken met stakeholders gevoerd over mogelijke wacht- en wissellocaties voor offshore installaties. Aan de hand daarvan zal een voorstel worden verwerkt. Dit voorstel wordt teruggelegd bij alle betrokkenen en vervolgens zal een definitief conceptvoorstel aan de gemeente Den Helder worden voorgelegd.	Q2/3 2024: Definitief voorstel voor vervolg. Het BO Wadden op 1 juli 2024 wordt geïnformeerd over het vervolgproces van dit UP
Agrarische sector	UP19 Ontwikkeling zoetwaterstrategie voor de landbouw	Agrarische sector	Er is in 2023 een kennisnetwerk gelanceerd, waarin de resultaten van lopende onderzoeken worden gedeeld. Deze kennis wordt zoveel mogelijk gebruikt in de lopende gebiedsprocessen.	Q1/Q2 2024: presentatie resultaten van de onderzoeken Zoetwaterboeren en Zoet op zout.
Visserij	UP20 Waddenzee Visserij Platform	Visserijsector	Zolang er diverse typen visserij mogelijk blijven op de Waddenzee blijft het Waddenzee Visserij Platform bestaan. Vanuit dit platform vindt de gezamenlijke vertegenwoordiging	Onbekend

			plaats van de visserij in het Omgevingsberaad. Bij het platform bestond ook de wens om deel te nemen aan het Beheerderscollectief van de Beheerautoriteit Waddenzee (BAW). Inmiddels zijn er afspraken gemaakt tussen de BAW, het ministerie van LNV en het Waddenzee Visserij Platform over de verbinding tussen het platform en het Beheerderscollectief van de BAW. Zie ook transitie visserij	
Overige activiteiten	UP21 Beleidsregels voor drones boven de Waddenzee en Noordzeekustzone	Ministerie IenW	In 2023 is een concept wijzigingsbesluit Beperkingen Burgerluchtverkeer Waddenzee en een concept wijzigingsregeling zonering onbemande luchtvaartuigen opgesteld dat bijna gereed is voor publieksconsultatie (internetconsultatie). De regelgeving is niet meer gereed in 2023, dit wordt 2024, omdat de totstandkoming van de regelgeving meer tijd kost dan initieel werd voorzien en ingepast diende te worden in bestaand budget en bestaande capaciteit.	Voorjaar 2024: internetconsultatie Q4 2024: publiceren regelgeving en inwerkingtreding van de regelgeving
	UP22 Beperking risico's grote containerschepen boven de Waddeneilanden	Ministerie IenW	Het voorstel voor het beperken van risico's van grote containerschepen boven de Waddeneiland is aangenomen en op 1 juni 2023 van kracht geworden. Dit initiatief is daarmee afgerond.	Afgerond
Kennis, monitoring en voortgang	UP24 Organisatie kennishuishouding en opstellen Kennisagenda	Ministerie IenW	In 2023 zijn er verschillende activiteiten verricht en onderzoeken afgerond die bijdragen aan de vraagarticulatie van kennisvragen, kennisontwikkeling, kennisdeling en kennisevaluatie. Zo is een rapport afgerond over de ecologische effecten garnalenvisserij, zijn er in het kader van de kennisontwikkeling verschillende rapporten opgesteld over de bereikbaarheid van Ameland in 2030 en zijn er symposia georganiseerd om de kennis te delen.	In het voorjaar van 2024 wordt gewerkt aan de ontwikkeling van: 1. Kennisagenda "Toekomstbestendige sedimenthuishouding Waddenzee" 2. Kennisagenda: "Toekomstbestendige zoetwaterhuishouding Waddengebied" 3. Staat van de Waddenzee natuur 4. Ecologisch streefbeeld 5. Beleidskader natuur
	UP25 Uitwerken en uitvoeren monitoring en voortgang	Ministerie IenW	Het initiatief bevindt zich nog in de opstartfase. In 2023 is een werkgroep opgericht die informatie levert voor de monitoring en evaluatie. Monitoring gebeurt jaarlijks over de toestand van de Waddenzee door de Waddenacademie middels de basismonitoring. Evaluatie gebeurt door elke drie jaar de toestand van de Waddenzee en het Waddengebied te vergelijken met de hoofddoelstellingen en zo de overgebleven opgave te bepalen. De eerste monitoringsrapportage wordt medio 2024 verwacht en de eerste evaluatie eind 2024.	Q4 2024: De eerste evaluatie over het bereiken van de hoofddoelstelling van de Waddenzee wordt eind 2024 verwacht.
	UP26 Verbeteren synergie tussen monitoring bij	Ministerie LNV	Dit initiatief heeft een tijd stilgelegen. Inmiddels wordt deze weer opgepakt vanuit de Basismonitoring. Het Datahuis Wadden	Onbekend

	vergunningverlening en Basismonitoring		heeft zich de afgelopen jaren verder ontwikkeld. Er kunnen door vergunningaanvragers al veel monitoringsgegevens in worden gevonden. Als zich een vergunningaanvraag aandient waarbij veel monitoring aan de orde is kan bij wijze van pilot bekeken worden of de projectgerichte monitoring kan aansluiten op of gebruikmaken van de basismonitoring.	
	UP27 Toetsing en toepassing impactanalyse	Ministerie IenW	In 2023 is de methodiek Impactanalyse gereed gemaakt. De methodiek is in 2023 toegepast op het onderhouden van de vaarweg Kornwerderzand - Harlingen (Boontjes). Hierover is de Kamer geïnformeerd in verzamelbrief Wadden voorjaar 2024. De methodiek Impactanalyse zal in het vervolg op alle relevante onderdelen van het Uitvoeringsprogramma Waddengebied worden toegepast. Vanuit het Programmabureau en de trekker van dit initiatief zal de toepassing van de methodiek gestimuleerd en aangejaagd worden.	2024: De methodiek Impactanalyse zal in het vervolg op alle relevante onderdelen van het Uitvoeringsprogramma Waddengebied worden toegepast.
Communicatie	UP28 Communicatieplan	Ministerie IenW	Er is een werkgroep Communicatie opgesteld in 2023. Hierin is en wordt gewerkt aan de uitwerking en afstemming van de communicatiedoelen.	Q1 / Q2 2024: ontwikkeling van de communicatiekalender, toolkit, catalogus, interne presentatie/video, huisstijl, nieuwsbrief en offline waddenbijeenkomst.
Tot slot	UP29 Doorvertaling Agenda in beleid, beheer, regelgeving en uitvoering	Ministerie IenW	In het afgelopen jaar heeft er drie keer een BO Waddengebied plaatsgevonden, waar strategische besluitvorming plaatsvindt. Daarnaast zijn er in het Omgevingsberaad Waddengebied (OBW) meerdere reguliere vergaderingen en themasessies georganiseerd.	2024: Q2 en Q4 (juli en december) Bestuurlijk Overleg Waddengebied 2023 en 2024 2024: ca. 5 Omgevingsberaden per jaar.
	UP30 Evaluatie planperiode en ontwikkeling nieuw Uitvoeringsprogramma voor de volgende tranche	Ministerie IenW	Evaluatie start in 2025.	In 2024 Q4: Plan van Aanpak Evaluatie in h; In 2025 Q3: Resultaten van evaluatie in BO Waddengebied; In 2026 Q4: Uitvoeringsprogramma 2027-2031 vaststellen in BO Waddengebied
Transitie	Bereikbaarheid	Ministerie IenW	In het afgelopen jaar is er gewerkt aan een eerste versie van de routekaart bereikbaarheid Wadden. In het BO Waddengebied van januari 2024 is een eerste versie van de routekaart vastgesteld.	Q2 2024: opstellen plan van aanpak voor het vervolg van de routekaart (routekaart 2.0). Hierin worden afspraken gemaakt over de gezamenlijke aanpak om de bereikbaarheid emissielozer, impactarmer en adaptiever te maken. Ook wordt ingegaan op de werkwijze, de planning en de samenhang met de andere trajecten.
	Kust	Waddenprovincies	Vanuit de gezamenlijk kustontwikkelingen (UP 8, 9, 10 en 11) wordt een plan van aanpak opgesteld om tot een routekaart te komen voor de transitielijn “integrale ontwikkeling van de kust, mede in het licht van klimaatverandering en andere opgaven”.	eind 2024: eerste versie van de routekaart opgeleverd.

	Visserij	Visserijsector	Er zijn momenteel veel ontwikkelingen op het gebied van de visserij die niet alleen invloed hebben op voortbestaan en bedrijfsvoering, maar ook op de samenwerking. Zo spelen verschillende rechtszaken en heeft een deel van de natuurorganisaties aangegeven geen deel meer te willen uitmaken van het Toekomstperspectief Garnalenvisserij. Door de verschillende ontwikkelingen, heeft het gesprek over de routekaart visserij nog niet plaats kunnen vinden.	Gezien de geschetste omstandigheden zal het ook niet eenvoudig zijn de gesprekken over de routekaart op te starten. Prognose dus onbekend.
	Klimaat	Waterschappen	Eind 2023 is door de betrokken waterschappen een concept plan van aanpak, om te komen tot de routekaart klimaatadaptatie, vastgesteld.	Voorjaar 2024: - Joint fact finding over hoe de verschillende actoren omgaan met klimaatverandering. - Bij elkaar brengen van prognoses over klimaatverandering en de resultaten van de eerste stap. Hiermee wordt een beeld verkregen van de hiaten en implicaties. Q2 2024: Vorming van een gezamenlijke visie met stakeholders over de aanpak om hiaten op te vullen en implicaties op te lossen. Q4 2024: Eerste versie van de routekaart klimaat gereed